וארא ג

א. די קביעות[1] הפטורה פון א סדרה[2] איז „מענין הפרשה". וע״פ הידוע[3] אז בתחילה איז קריאת ההפטורה נתתקן געווארן אנשטאט דער קריאת הפרשה[4] פון דעם שבת, איז פארשטאנדיק, אז די הפטורה דארף זיין „מענין הפרשה".

דארף מען פארשטיין אין דער הפטורה פון דער היינטיקער סדרה — וארא: די הפטורה[5] איז כוללת צוויי ענינים[6] (נבואות צו יחזקאל):

א) די נבואה „על פרעה מלך מצרים . . ועל מצרים כולה"[7] — אז דער אויבערשטער וועט חרב מאכן ארץ מצרים (ביז אז אפילו נאך דעם ווי „ושבתי את שבות מצרים" וועט זי זיין א „ממלכה שפלה"[8]), און דורך דעם — „וידעו כל יושבי מצרים כי אני ה'"[9].

ב) די נבואה וועגן נבוכדראצר מלך בבל[10], אז דערפאר וואס ער האט לוכד געווען צור וועט אים דער אויבערשטער געבן „שכר פעולה"[11] — „את ארץ מצרים ונשא המונה גו'"[12].

איז ניט גלאטיק: בשלמא די ערשטע נבואה איז „מענין הפרשה" — אין פ' וארא רעדט זיך וועגן די מכות וואס דער אויבערשטער האט געבראכט אויף מצרים, וואס דורך דעם „וידעו מצרים כי אני ה'"[13]; אבער די צווייטע נבואה[14], איז דאך תוכנה אז מ'וועט געבן שכר צו נבוכדראצר פאר לוכד זיין צור[15]?

ואע״פ אז זיין שכר איז געווען (כנ״ל) וואס מ'האט אים אפגעגעבן ארץ מצרים — איז (א) דאס איז נאר א פרט און אן ענין טפל (ב) נאכמער, נתינת מצרים בידו איז ניט „מענין הפרשה", ווארום אין דער פרשה ווערט ניט גערעדט וועגן אפגעבן מצרים לאחרים.

1) טושו״ע (ודאדה״ז) או״ח ר״ס רפד. טור ורמ״א שם סתכ״ח (ס״ח).

2) מבראשית עד שבעה עשר בתמוז (טור (ועד״ז בשו״ע ורמ״א) סתכ״ח שם). וראה לקו״ש ח״ט (ע' 61) שי״ל שגם ההפטורות מי״ז תמוז ואילך שייכות (גם) להפרשה.

3) אבודרהם (שחרית של שבת). לבוש, ב״ח, ט״ז ושו״ע אדה״ז או״ח ר״ס רפד.

4) שלכן אין פוחתין מכ״א פסוקים, כנגד ז' שקראו בתורה (אא״כ סליק ענינא בבציר מהכי) — טושו״ע (ודאדה״ז) שם ר״ס רפד.

5) יחזקאל כח, כה ואילך.

6) לאחרי ההקדמה (שם, כה-כו) שבית ישראל ישבו על אדמתם „לבטח בעשותי שפטים בכל השאטים אותם גו'" — „מענין הפרשה" דפ' וארא ע״ד המכות ו„שפטים גדולים" (פרשתנו ז, ד) שהביא הקב״ה על מצרים; ומסיים* (שם כט, כא) „ולך אתן פתחון פה בתוכם וידעו כי אני ה'" — „מענין הפרשה" שע״י המכות ראו שדברי משה נתקיימו וידעו כי אני ה'. וראה רש״י פרשתנו ז, ג. — וראה לקו״ש וארא תנש״א.

7) יחזקאל כט, ב ואילך.

*) גם להאבודרהם (שהובא לקמן הערה 15) שאין אומרים הנבואה ע״ד נבוכדראצר.

8) שם, יד.

9) שם, ו. ט. טז.

10) שם, יז ואילך.

11) לשון רש״י שם, כ.

12) שם, יט.

13) פרשתנו ז, ה.

14) שהיא נבואה אחרת, ובזמן אחר.

15) ובאבודרהם (סדר הפרשיות וההפטרות) שאומרים רק עד „וידעו כי אני ה״א" (יחזקאל שם, טז) — סיום נבואה הא' (אלא שמסיים בפסוק (שם, כא) ביום ההוא אצמיח גו').

ב. דער ביאור אין דעם[16]:

דער פירוש פנימי פון „מעין הפרשה" איז ניט (נאָר) אַז דער ענין המדובר אין דער הפטורה דאַרף זיין ענלעך צום ענין המדובר אין דער פרשה, נאָר (בעיקר) אַז די תורה והוראה וואָס מ'דאַרף אַרויסנעמען פון דער הפטורה, דאַרף זיין מעין פון דער תורה והוראה וואָס ווערט אַרויסגעבראַכט אין דער פרשה.

וי"ל אַז יעדע פרשה אין תורה (מלשון הוראה[17]) אנטהאַלט דאָך אַ הוראה, איז די הפטורה — נביאים, וואו די ענינים פון תורה ווערן מער נתפרט ונתבאר[18] — ברענגט אַרויס די הוראה מער בגילוי ובפרטיות[19].

און דאָס איז אויך דער ביאור בנדו"ד: דאָס וואָס אויך די צווייטע נבואה איז נקבע געוואָרן אַלס חלק פון דער הפטורה, איז ווייל די הוראה פון דעם, וואָס נבוכדראצר האָט באַקומען דוקא ארץ מצרים אַלס שכר פאַר לוכד זיין צור, איז (ניט קיין באַזונדערע הוראה פאַר זיך, נאָר) אַ פרט און תוצאה פון דער הוראה כללית פון מפלת מצרים (וואָס ווערט דערציילט בתחלת ההפטורה — מעין הפרשה).

ג. פ' וארא קומט בהמשך צום סיום פון פ' שמות, וואו עס ווערט דערציילט[20] וועגן דער טענה פון אידן צו משה ואהרן, אַז דורך דעם וואָס זיי זיינען געווען ביי פרעה מלך מצרים איז דער קושי השעבוד געוואָרן נאָך ערגער ווי פריער (און משה האָט די טענה איבערגעגעבן צום אויבערשטן).

און אויף דעם איז דעם אויבערשטנ'ס ענטפער (בהתחלת פרשתנו[21]) — „וגם אני שמעתי את נאקת בנ"י גו' ואזכור את בריתי . . והוצאתי גו' והצלתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי גו' והבאתי אתכם גו'", און דערנאָך האָבן זיך אָנגעהויבן די עשר מכות, ווי דערציילט אין המשך הסדרה.

איז לכאורה ניט מובן: ווי אַזוי ווערט דאָ פאַרענטפערט די טענה, אַז משה ואהרן האָבן דערפירט צו אַ מצב פון „הרע לעם הזה"[22] —

דער „שמעתי את נאקת בנ"י גו' (און דערפאַר) ואזכור את בריתי . . והוצאתי גו'" האָט דאָך געקענט זיין פריער,

ואדרבה עס האָט געדאַרפט זיין פריער — גלייך ווען ס'איז געווען „וישמע[22*] אלקים את נאקתם ויזכור אלקים את בריתו" — ווען משה איז נאָך געווען במדין

16) בפשטות י"ל שהשייכות למפלת מצרים שבפרשה — היא בזה שנבוכדראצר „שלל שללה ובזז ביזה" (יחזקאל שם, יט) — דוגמת „ונצלתם את מצרים" (שמות ג, כב. בא יב, לו). אבל יומתק (ובפרט השייכות לתוכן כללי דנבואה זו) ע"פ הביאור שבפנים.

17) זח"ג נג, ב.

18) כמש"נ (עמוס ג, ז) גלה סודו אל עבדיו הנביאים. וראה תענית (ט, א) „מי איכא מידי דכתיבי בכתובי דלא רמיזי באורייתא", וברש"י שם: שהחומש הוא יסוד נביאים וכתובים. ובתו"א בא (ס, ב) שנביאים המשיכו התורה מאצילות לבי"ע, ע"ש. ולהעיר מאבות (בתחלתה): תורה כו' ומסרה כו' לנביאים כו'.

19) ע"פ המבואר בפנים יומתק זה שתקנת ההפטורה לא בטלה גם לאחרי שבטלה הגזרה (ראה בהמצויין בהערה 3) — כי טעם הפנימי לענין ההפטורה הוא מצד ירידת הדורות, שזקוקים לפירוט וביאור ההוראה שבפרשה.

20) ה, כא ואילך.

21) ו, ה ואילך.

22) שמות ה, כג.

22*) שמות ב, כד.

און עס וואָלט בכלל ניט געווען „תכבד[23] העבודה"[24].

דערפון גופא איז מוכח, אַז די שלימות פון „ואזכור גו' והוצאתי גו'" האָט זיך געקענט אויספירן ערשט נאָכדעם ווי די בנ"י זיינען דורכגעגאַנגען דעם גאַנצן קושי השעבוד, ביז אין אַן אופן פון „תכבד העבודה".

ד. איינער פון די ביאורים אין דעם:

גלות מצרים איז געווען די הכנה והקדמה צו מתן תורה[25]. צווישן די ענינים וואָס מ"ת האָט אויפגעטאָן איז דער אויפטו פון מצוה — מלשון צוותא וחיבור[26] — קיום המצות נאָר דערפאַר[27] וואָס זיי זיינען רצון ה', וואָס דורך אויספאָלגן דעם אויבערשטנ'ס ציווי ווערט דער צוותא וחיבור פון דעם אדם העושה מיט, כביכול, הקב"ה מצַווה המצוות.

און דאָס איז ניט נאָר בנוגע די מצות אין סוג פון חוקים, וועלכע האָבן ניט קיין טעם ובמילא איז ניטאָ קיין אָרט אַז אין דעם קיום המצוה זאָל זיך אַריינמישן זיין פאַרשטאַנד אָדער רגש זיין אייגענער מציאות, נאָר אויך — משפטים, וואָס „אלו לא נאמרו היו כדאי לאומרן"[28], דאַרף מען מקיים זיין (ניט ווייל דער אייגענער שכל איז זיי מחייב, נאָר) ווייל אַזוי האָט דער אויבערשטער גוזר געווען.

ועד"ז אין לימוד התורה: אע"פ אַז תוכן ושכל התורה איז מובן און מוקף און נתפס אין שכל האדם[29], איז דאָס אָבער ניט קיין ענין פון שכל אנושי ח"ו, נאָר ס'איז תורת ה', חכמתו ית' וואָס איז העכער פון גדר הנבראים; נאָר „נסעה וירדה"[30] למטה, ביז אַז אויך שכל הנברא זאָל עס קענען פאַרשטיין.

[וואָס דערפאַר מוז תורה האָבן די הכנה פון „ברכו בתורה תחלה"[31], דער ביטול צום נותן התורה[32], ווייל דוקא דורך דעם ביטול קען דער שכל הנברא האָבן אַ אמת'ע תפיסא אין תורה (ווי זי איז) חכמתו של הקב"ה[33]].

און דערפאַר, כדי אַז אידן זאָלן זיין גרייט צו קבלת התורה, צו זיין „כלים" אויף צו „נעמען" תורה ומצות, האָבן זיי געמוזט פריער דורכגיין די יסורים פון גלות (מצרים), ביז אויך קושי השעבוד, וואָס די יסורים האָבן ביי אידן גע־פועל'ט דעם ביטול פון זייער מציאות;

ווי מ'זעט במוחש, אַז בשעת איינער האָט יסורים ר"ל ווערט ער צעבראָכן ביי זיך, ביז ער פאַרלירט זיין ישות ומציאות.

און דער ביטול איז געווען די כלי צו מתן תורה[34].

ה. כשם ווי עס האָט געמוזט זיין (אַלס הכנה צו מ"ת) דער ביטול ביי אידן, אַזוי האָט זיך דאָס אויך געדאַרפט אויפטאָן אין וועלט — און דאָס איז דער ענין פון די מכות מצרים[34*] ומפלת פרעה

23) שם, ט.

24) ראה כלי יקר ס"פ שמות. ועוד. תו"א פרשתנו ד"ה וידבר אלקים.

25) תו"א מט, א. עד, סע"א ואילך. ובכ"מ.

26) לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ.

27) משא"כ מצות האבות דלפני מ"ת, כדלקמן סעיף ח.

28) רש"י אחרי יח, ד (מתו"כ שם. יומא סז, ב).

29) עיין תניא רפ"ה.

30) תניא פ"ד.

31) נדרים פא, א. ב"מ פה, ריש ע"ב.

32) ראה ב"ח לטאו"ח סמ"ז. ובכ"מ.

33) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 326 ואילך.

34) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 81.

34*) ראה תו"א פרשתנו ד"ה ויאמר ה' (נז, א־ב). אוה"ת שם (ע' ב'תרו ואילך). ועוד.

מלך מצרים און דער מושל בכיפה[35], פון דער גאנצער וועלט:

קליפת פרעה איז — תוקף הישות, ווי ער האט געזאגט[36] „מי ה' אשר אשמע בקולו", און ווי עס ווערט נאך מער אויסגעטייטשט אין דער הפטורה[37] — „פרעה מלך מצרים גו' אשר אמר לי יאורי ואני עשיתני".

פרעה מלך מצרים איז דער מנגד צו מ"ת (וואס איז פארבונדן דוקא מיט ביטול מציאות האדם, כנ"ל); און דורך דעם וואס גלות ושעבוד מצרים האט אויפגעטאן דעם ענין הביטול ביי אידן — איז געקומען, עס האט געבראכט די מפלה ושבירה פון תוקף הישות פון וועלט, דער ביטול פון קליפת פרעה (וממשלתו — מושל בכיפה) און זיין ישות דורך די מכות (ווי דערציילט בסיום הסדרה[38] אז פרעה האט מודה געווען „ה' הצדיק ואני ועמי הר־שעים").

ו. דער ענין — אז קליפת (פרעה מלך) מצרים איז דער מנגד צו מ"ת — ווערט קלערער ארויסגעבראכט אין דער הפטורה (וכנ"ל, אז די הפטורה איז מער מפרט ומבאר די הוראה פון דער סדרה):

אויף מפלת מצרים זיינען אין דער הפטורה מבואר צוויי טעמים ובסמיכות (ובהמשך) זה לזה: פריער שטייט[39] אז די מפלה וועט קומען „יען היותם משענת קנה לבית ישראל" — דערפאר וואס „בית ישראל" האט זיך פארלאזט אויף דער צוגעזאגטער הילף פון די מצרים — און זיי האבן ניט געהאלטן דעם צוזאג; און גלייך דערנאך[40] איז דער פסוק ממשיך „לכן כה אמר גו' הנני מביא עליך חרב גו' (און איז מסיים[41]) יען אמר יאור לי ואני עשיתי" — אז דער חורבן און מפלת מצרים איז צוליב פרעה'ס זאגן „יאור לי ואני עשיתי".

לכאורה זיינען די צוויי טעמים צוויי באזונדערע ענינים — און דאך בינדט זיי דער נביא אין איין סמיכות והמשך, כנ"ל — איז דערפון פארשטאנדיק, אז די צוויי עוולות פון מצרים, איז איינע א תוצאה פון צווייטער, כדלקמן.

ז. מ'האט כמה פעמים גערעדט[42] וועגן דעם, אז אויך משפטים דארף מען מקיים זיין ווייל אזוי האט דער אויבער־שטער גוזר געווען[43]

(וכמרומז בזה, וואס די עשרת הדברות זיינען כולל אויך אזעלכע ציוויים פשוטים ווי לא תרצח וגו' — ווייל אויך דער קיום פון די ציווים פשוטים דארף זיין מצד דעם וואס „אנכי ה' אלקיך")

ועד"ז בעניננו (אין דער הפטורה): דאס וואס מצרים[44] איז געווארן א „משענת קנה לבית ישראל" — היפך הבטחתם — איז די סיבה דערויף גע־

35) מכילתא בשלח יד, ה.

36) שמות ה, ב.

37) יחזקאל כט, ג. ועד"ז שם, ט.

38) ט, כז.

39) יחזקאל שם, ו.

40) שם, ח (ופסוק ז הוא סיום הענין ד„משענת קנה").

41) שם, ט.

42) לקו"ש ח"ג ע' 889 ואילך. ועוד.

43) כדיוק ל' חז"ל (עירובין ק, סע"ב) אלמלא לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול וגזל מנמלה — משא"כ לאחרי מ"ת.

44) להעיר שגם ב"נ צריכים לקיים מצות שלהם „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י מרע"ה" (רמב"ם הל' מלכים ספ"ח). וראה לקו"ש חט"ו (ע' 61 ואילך), שי"ל שלולי זה אא"פ להיות קיום המצות שלהם כדבעי. ע"ש.

ווען זיין ישות[45], זיין זאגן „יאור לי ואני עשיתי".

און אויך די נקודה אין דער הפטורה איז „מענין הפרשה" און זי ברענגט ארויס מער בגילוי דעם „ענין הפרשה":

בנוגע די עשר מכות געפינט מען אין תורה צוויי טעמים: א) כנ"ל, צו פועל זיין דעם „וידעו מצרים כי אני ה'". ב) ווי עס שטייט אין פ' לך[46] — „וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי" — אן עונש אויף „ועבדום וענו אותם"[47].

לערנט מען ארויס פון דער הפטורה, אז די צוויי טעמים זיינען תלוי זה בזה: דאס וואס פרעה האט מכחיש געווען די מציאות פון אויבערשטן (ווי ער האט גע'טענה'ט „לא ידעתי את ה'"[36]), איז געווען די סיבה וואס האט אים דערפירט צו משעבד זיין און פייניקן די אידן באופן הכי גרוע, וואס האט ניט קיין ארט אפילו מצד טבע האנושיות.

ח. אט דער ענין, אז מצות דארף מען מקיים זיין ווייל זיי זיינען ציווים פון אויבערשטן, ברענגט צו נאך א מסקנה, אז המעשה הוא העיקר[48]:

דער קיום המצות (של האבות) פאר מ"ת איז ענינו אן עבודה בכח הנבראים[49], ועד לשרשם — שורש הנבראים, אלקות ווי ס'איז מלובש בבריאה ובסדר ההשתלשלות, כל עולם בפ"ע ובמילא גם (עצם) הרוחניות ו(עצם) הגשמיות — כל אחד בפ"ע.

יעדע מצוה (שבעצם ענינה — אלקות ורוחניות) האט אין זיך א תוכן מיוחד וואס ברענגט א זיכוך ועילוי אין רוחניות (—שבעולם, בשכל ורגש האדם). און אין דעם איז באשטאנען עבודת המצות (של האבות) — ברוחנית נפש האדם, בעולם ועד — צו זיין א מרכבה*[49] ודאצילות — עולם שכולו רוחניות[50].

[און דאס וואס מ'געפינט אויך פאר מ"ת (ביי די אבות) עשיית המצות — איז די עשי' געווען א טפל און אן אויסדרוק פון דעם ענין רוחני[51], וואס דערפאר איז דעמאלט די מעשה המצות בגשמיות ניט געווען אזוי בדיוק אין אלע פרטי פרטים ווי דער קיום המצוות נאך מ"ת[52]].

משא"כ נאך מ"ת איז דער קיום המצות — בכח הבורא, שלמעלה מחילוק רוחניות וגשמיות, ובכח זה קען א איד זיי מקיים זיין באופן זה, ווארום ער טוט זיי ווייל זיי זיינען ציווי ה'[53]; ובמילא איז דער עיקר אין דעם (ניט אזוי כוונת המצות, וואס אין דעם איז כאו"א לפום שיעורא דילי', נאר) עשיית המצוות בפועל, וואס דאס שאפט דעם צוותא וחיבור מיטן מצווה המצוות.

---

45) כמודגש גם בזה שהתחלת הנבואה היא „פרעה גו' התנין הגדול גו' אשר אמר לי יאורי ואני עשיתני" (כט, ג).

46) טו, יד (וברש"י שם).

47) שם, יג. וראה רמב"ן שם (ועוד).

48) אבות פ"א מי"ז.

49) ראה לקו"ש חט"ו ע' 75. וש"נ.

*49) ראה תניא פכ"ג ובמ"מ לשם.

50) ראה תו"א יא, ד. סח, א. ובכ"מ.

51) ראה בכ"ז לקו"ש ח"ג ע' 888. וראה לקו"ש ח"ה ע' 327. ועוד.

52) כמו מקלות דיעקב שהיו במקום תפלין (זח"א קסב, א. וראה סה"מ תקסב ע' יב. אוה"ת ויצא רכג, א־ב. ועוד).

53) אף שגם לאחרי מ"ת יש תוכן פרטי בכל מצוה — מ"מ עיקר המצוה הוא מה ש„צוונו", כנוסח ברכת כל המצות. ולהעיר מעטרת ראש בסופו בענין מעשה המצות וכוונתן. ובכ"מ ע"ד כוונה הכללית או הפרטית שבמצות (רד"ה וטהר לבנו, תפר"ח. סה"מ קונטרסים ח"א רכג, א־ב. לקו"ש ח"ד ע' 1193 (וראה לקו"ת שלח מ, א. תניא פמ"א). ועוד).

(און נאָכמער: דער רצון (עצמי) אין מצות איז אַן העלם ולבוש אין „דברים גשמיים במצות מעשיות" (וואָס זיינען ניט „בגדר לבוש וכלי כלל"); משא"כ דברים רוחניים וואָס זיינען בגדר לבוש „בבחי' כלי", קען אין זיי ניט שטייען דער רצון (עצמי) דלמעלה בגלוי*[53] וואָס איז העכער פון כלים וגדר הנב־ראים[54]).

ט. עפ"ז וועט ווערן פאַרשטאַנדיק די שייכות בתוכן פון דער נבואה וועגן נבוכדראצר'ס שכר מיט דער ערשטער נבואה אין דער הפטורה וועגן מפלת מצרים:

אין דער נבואה, וואָס רעדט וועגן דעם תשלום שכר צו נבוכדראצר פאַר לוכד זיין צור, איז לכאורה ניט פאַר־שטאַנדיק:

ביים איינעמען צור איז נבוכדראצר ניט געווען אויסן צו מקיים זיין דעם אויבערשטנ'ס רצון (אַז צור זאָל נלכד ווערן), נאָר ער האָט דאָס געטאָן צוליב זיך: ער האָט בכלל געוואָלט איינעמען די גאַנצע וועלט[55], ווערן אַ מושל בכיפה; ובפרט ביים כובש זיין צור, וואָס געפינט זיך (א) בחוף ים[56], און י"ל (ב) אויפן וועג וואָס פירט קיין מצרים אָדער — וואָס איז געווען אַ סכנה פאַר זיין גיין להלחם במצרים[57] (וואָס ער האָט געוואָלט איינעמען) — היינט פאַר־וואָס קומט אים דערפאַר שכר?

איז דער פסוק[58] מדייק — „פעולתו אשר עבד בה": דאָ זיינען ניט אַזוי נוגע די מחשבות וכוונות, נאָר „פעולתו" — זיין מעשה בפועל[59]; און ווײַבאַלד אַז דער רצון ה' האָט זיך בפועל אויסגע־פירט דורך אים — אע"פ אַז אויך ווען ער וואָלט עס ניט געטאָן, וואָלט דער רצון ה' (אַז צור זאָל נלכד ווערן) סײַווי אויסגעפירט געוואָרן דורך אַן אַנדערן — קומט אים דערפאַר שכר.

יו"ד. דערפון האָט מען אויך אַ הוראה אין עבודת ה':

בשעת אַ איד האָט געהאַט אַ טובה פון אַ צווייטן, זאָל ער ביי זיך ניט מאַכן דעם חשבון, אַז יענער האָט ניט געמיינט צו טאָן אַ טובה מיר, נאָר ער האָט דערביי געהאַט אַן אייגענע פני'; אָדער, אַז יענער איז בטבע אַ חסדן, ובמילא קומט אים ניט קיין דאַנק פאַר דער טובה, היות יענער איז כאילו ווי אַ מוכרח צו טאָן דאָס מצד זיין טבע.

לערנט די הפטורה, אַז אפילו נבוכד־ראצר, וואָס האָט זיכער געמיינט זיך, האָט אים דער אויבערשטער געגעבן שכר דערפאַר וואָס ס'איז געווען „פעולתו אשר עבד בה"; ועאכו"כ ווען אַ איד טוט אַ פעולה טובה[60], וואָס איז מסתבר לומר אַז ער האָט עס געטאָן ניט נאָר אין אַן אופן פון „פעולתו" לבד, נאָר

---

*53) ע"ד דמסנ"פ בגלוי (יותר) ברגל מב(שכל שב)ראש (סה"מ קונטרסים ח"ג ע' קכד ואילך. סה"מ אידיש ע' 5 ואילך. סה"מ תש"ט ע' 119 ואילך).

54) ראה המשך תרס"ו ע' תקכב.

55) ראה מכילתא שבהערה 35.

56) יחזקאל כז, ג. ישעי' קאפיטל כג. ועוד.

57) ע"י יכולתו להפסיק הקשר בין צבא מלחמת בבל ובבל.

58) יחזקאל כט, כ.

59) כי את זה לעומ"ז עשה האלקים וכל ענין שבקדושה — יש דוגמתו בלעו"ז. — ואולי י"ל שבזה תלוי שלימות ענין הבחירה. — ובכל אופן צע"ק מהא דבבואה דבבואה לית להו (יבמות קכב, א. וש"נ. לקו"ת תצא לז, ג. ובכ"מ) דבקליפה אין מוח הדעת (תו"א מג"א קיח, ד. לקו"ת חוקת ס, ג. וש"נ) ועוד. ואכ"מ.

60) להעיר ג"כ מלקו"ש ח"ה ע' 247. ח"ז ע' 14 הערה 22. וראה רש"י ויקרא ה, יז (מתו"כ שם) במצות צדקה.

זייענדיק בטבע גומלי חסדים ורח־מנים[61] טאקע אויך מיטן הארצן.

יא. דאס גיט אויך א טעם והסברה נוספת שכלית[62] אויף דעם ווארט פון בעש"ט[63] אז מען דארף ליב האבן יעדער אידן, אפילו דעם וואס געפינט זיך בקצוי תבל און ער האט אים קיינמאל ניט געזען:

יעדער איד, אין וואס פאר א מצב ער זאל נאר זיין, האט געטאן כו"כ מעשים טובים (כמחז"ל[64] „מלאים מצות כרמון"). און וויבאלד אז יעדער מעשה טוב (און אפילו מחשבה טובה) האט א ווירקונג אויף דער גאנצער וועלט — בלשון הרמב"ם[65]: הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה — קומט אויס, אז יעדער איד איז מקבל „תשועה והצלה" פון כאו"א מישראל.

און אע"פ אז יענער האט דערביי ניט געטראכט וועגן דער טובה וואס וועט ארויסקומען פון דעם פאר א צווייטן, ועאכו"כ א צווייטן וואס געפינט זיך בקצוי תבל וואס ער האט קיינמאל ניט געזען,

פונדעסטוועגן, וויבאלד מ'האט בפו־על מקבל געווען פון א צווייטן א טובה — ס'איז „פעולתו אשר עבד בה" — דארף מען זיין א מכיר טובה, ביז צו האבן א רגש של אהבה לכאו"א מישראל אין אן אופן פון „ואהבת לרעך כמוך"[66].

(משיחת ש"פ וארא תשכ"ז)

---

61) יבמות עט, א.

62) היינו הסברה גם בשביל שכל אנושי וטבע האדם — אף שפשוט שטעם העיקרי והאמיתי הוא מפני שכל ישראל אחים, כמבואר בתניא פרק לב ובכ"מ.

63) היום יום ע' קיג. וראה ס' הערכים-חב"ד ע' אהבת ישראל (ע' תרכג), וש"נ. קונטרס אהבת ישראל סי' ט ואילך.

64) ברכות נז, א. וש"נ.

65) הל' תשובה פ"ג ה"ד. ע"פ קידושין מ, ב.

66) קדושים יט, יח.

כ"ד טבת

יב. ע"פ האמור לעיל (סעיף ח־ט) אין דעם דיוק פון „פעולתו אשר עבד בה" — אז דער רצון (עצמי) אין מצות איז פארבונדן (ניט אזוי מיט כוונת המצות, נאר) מיט מעשה המצות — קען מען אויך זאגן א רמז אינעם ענין ההילולא פון אלטן רבי'ן (כ"ד טבת) [וואס איז חל (ברוב השנים) אין דער וואך פון פ' וארא] — פון דער הפ־טורה:

צווישן די אגרות קודש וואס זיינען אריינגעשטעלט געווארן ע"י „הרבנים שי' בני הגאון המחבר ז"ל נ"ע"[67] אין ספר התניא, איז דא אן אגרת תנחומין[68] (מיט א ביאור אויף דער אגרת) וואס דער אלטער רבי האט געשריבן נאך דער פטירה פון ר' מענדעלע הארא־דאקער — וואס ער איז געווען (ניט נאר א צדיק[69], נאר) א נשיא[70].

אין דער אגרת (וביאורה) רעדט זיך אז אויך לאחרי פטירת הצדיק ווערט נמשך צו תלמידיו כו' א הארה פון „מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"[71]. געפינט מען אין דעם א דבר פלא, אז אין דער אגרת[72] באנוצט זיך דער אלטער רבי מיטן לשון פון היינטי־קער הפטורה[73] — „(שבק חיי רוחו) פעולתו אשר עבד בה".

בכלל, אז מען לייענט בשטחיות די אגרת (ובפרט — קודם קריאת הביאור) קען מען מיינען אז דער אלטער רבי האט זיך דא באנוצט מיט לשונות פון פסוקים, לשון נופל על לשון וכו' ליופי המליצה — (ווי ס'איז געווען רגיל בפרט בימים ההם), ע"ד ווי מפרשי התנ"ך זאגן בנוגע לריבוי כתובים בתנ"ך. לערנענדיק אבער דעם ביאור האגרת (וואס דער אלטער רבי בעצמו האט געשריבן) זעט מען ווי יעדער לשון איז מדויק און האט אין זיך א גאנצן ענין.

איז תמוה (כנ"ל): פארוואס נוצט דער אלטער רבי דוקא דעם לשון, וואס שטייט גאר ביי נבוכדראצר מלך בבל?

די תמי' אין דעם איז נאך שטארקער: אין דעם „ביאור" ווערט טאקע ניט דער־מאנט דער לשון „פעולתו אשר עבד בה", ואדרבה — דארט[74] איז ער מדגיש (אז מ'איז מקבל פון צדיק) „ע"י דבוריו ומחשבותיו" — ניט „פעולתו" (מעשה)?

---

67) ל' ההסכמה לתניא.

68) אגה"ק סכ"ז. נדפסה (עם השלמה) ב„אגרות־קודש" (קה"ת תש"מ) סי' יא (ע' כה).

69) כמו האגרת סי' כח שהיא על פטירת בן הרה"צ רלוי"צ מבארדיטשוב. ולהעיר שגם שם כותב (בנוגע ל„חסד ה'") פועל ישועות.

70) ראה בית רבי ח"א ספ"ד ואילך. וראה לקו"ד ח"א ל, א. ח"ב רעו, א ואילך. ועוד.

71) ל' אדה"ז שם בביאור (קמז, סע"א).

72) קמו, א.

73) להעיר ג"כ שלשונו שם „בראותו ילדיו מעשה ידיו בקרבו יקדישו שמו" הוא (ע"פ) ל' ההפטורה דפ' שמות (ישעי' כט, כג) — כמנהג האשכנזים, וכ"ה מנהג חב"ד — והרי ההסתלקות היתה „במוש"ק דשמות" (ל' הצ"צ — נדפס במענה לשון (ווילנא, תער"ב. קה"ת תש"י. תשכ"ז. ועוד) בתחלתו. פסקי דינים תמב, א). וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 33 ואילך, השייכות דכ"ד טבת לפ' שמות.

74) קמו, ב. ועד"ז להלן (קמז, א) „מחשבותיו ודיבוריו".